

Folkhälsomyndigheten

Čoahkkáigeassu raporttas Movt sápmelaččaid dilli lea Ruotas? Bohtosat iskkadeamis sápmelaččaid dearvvašvuoda, eallineavttuid ja eallindábiid birra

Dán raporttas ovdanbuktit bohtosiid iskkadeamis sámi dearvvašvuoha seamma eavttuiguin. Dát čadahuvvui 2021 giđa ja 3 658 sápmelačča Ruotas agis 18 jagis 84 jahkái vástidedje dan. Raportta ulbmil lea čilget sápmelaččaid dearvvašvuoda, eallindili ja eallindábiid bajitdásis. Bohtosat leat maid buohtastahtton álbmogiin muđui nationála álbmotdearvvašvuoda iskkadeami dieđuiguin Dearvvašvuoha seamma eavttuiguin, mii čadahuvvui nai 2021 giđa.

Oanehaččat bohtosiid birra

Eanas sápmelaččat min dutkosis, 73 proseantta, dieđihit sis lea buorre dearvvašvuodadilli. Measta buohkain, 87 proseanttas lea buorre mentálalaš buresveadjin. 41 proseantta sápmelaččain dieđihit guhkálmás buozanvuoda dahje hedjonan doaibmanávcca. 4 proseantta lea oassi sis geat borgguhit beaivválaččat ja snussejeddjiid oassi lea 23 proseantta.

Buohtastahttin gaskal sápmelaččaid ja álbmoga muđui čájeha ná:

- Seamma stuora oassi sápmelaččain go álbmot ge muđui raporttere sis lea buorre dearvvašvuodadilli. Oassi sápmelaččain geat raporterejit dávddaid nugo alla varradeattu ja sohkarávdda dahje psyhkalaš givssiid nugo vuorrádusa, vuorjašumi dahje balu, lea seamma badjin go álbmogis muđui ge.
- Unnit oassi sápmelaččain go álbmot muđui raporterejit oadđinváttisvuodaid, váibbasvuoda ja psyhkalaš dávvguid. Lea maid unnit oassi sápmelaččain geat almmuhit sii eai rumašlaččat lihkat badjel logi diibmui beaivái, sis lea riskageavaheapmi alkoholas, sii almmuhit sii borgguhit beaivválaččat dahje sii muhtomin leat geavahan cannabis.
- Unnit oassi sápmelaččain go buohtastahtta álbmogiin muđui dieđihit sis lea buorre bátnedearvvašvuoha ja sii borret šattuid ja ruotnasiid unnimusat oktii beaivái.
- Stuorát oasis sápmelaččain go álbmogis muđui lea oppalaččat buorre psyhkalaš dearvvašvuoha. Nuppe bealis almmuha stuorát oassi sápmelaččain ahte sis leat guhkálmás dávddat dahje doaimmashehttejupmi, bákčasat iešguđet rumašosiin, ástmá, allergiija, buidodat ja buoidivuohta. Oassi sápmelaččain geat almmuhit sii snussejit beaivválaččat lea maid badjelis go álbmogis muđui.

- Stuorát oassi sápmelaččain go álbmot muđui almmuhit sii muhtun áigemuttus duođai leat árvvoštallan iešsorbmemma, dahje sii muhtun áigemuttus leat geahččalan dahkat iešsorbmemma. Viidáset almmuha stuorát oassi sápmelaččain sis leat váttisvuodát leamaš nagodit máksit jotkkolaš goluid maŋemus 12 mánus. Oassi sápmelaččain geat almmuhit singuin leat meannudan dahje goas nu áigemuttus maŋemus 3 mánus nu ahte leat dovdan iežaset gutnehuhtton, lea stuorát oassi go mii álbmogis muđui lea.

Covid-19 pandemiija dáfus, dieđiha unnit oassi sápmelaččain go álbmot muđui ahte sis lea leamaš posiitiiva covid-19 teasta. Nuppe bealis lea stuorát oassi sápmelaččain vuorjašuvvan ahte sii ieža dahje muhtun sin lagas olbmuin galget duođalaččat buohccát.

Sápmelaččaid dearvvašvuoda ferte ain gozihit

Dát iskkadeapmi lea vuosttaš mávssolaš lávki čuovvulit Ruota sápmelaččaid dearvvašvuodadili ja lea okta dain viidáseamos iskkademiin mat dássázii leat dahkkon. Dutkkus addá mávssolaš máhtu sápmelaččaid dearvvašvuoda, birgenlági ja eallindábiid birra ja sáhtta leat vuodđun sihke máhttoovddideapmái ja dearvvašvuodaovddideaddji eastadeaddji barggu hábmemii báikkálaš, regionálalaš ja našuvnnalaš dásis. Dárbbášuvvojit maid jotkkolaš ja vuđolaš analysat mas fuomášupmi biddjo sápmelaččaid iešguđet joavkkuide main sáhtta heajut dearvvašvuodta dahje main sáhttet heajubut dearvvašvuodaevtut.

[Hur mår samer i Sverige? – Resultat från en enkätundersökning om hälsa, livsvillkor och levnadsvanor bland samer \(folkhälsomyndigheten.se\)](#)